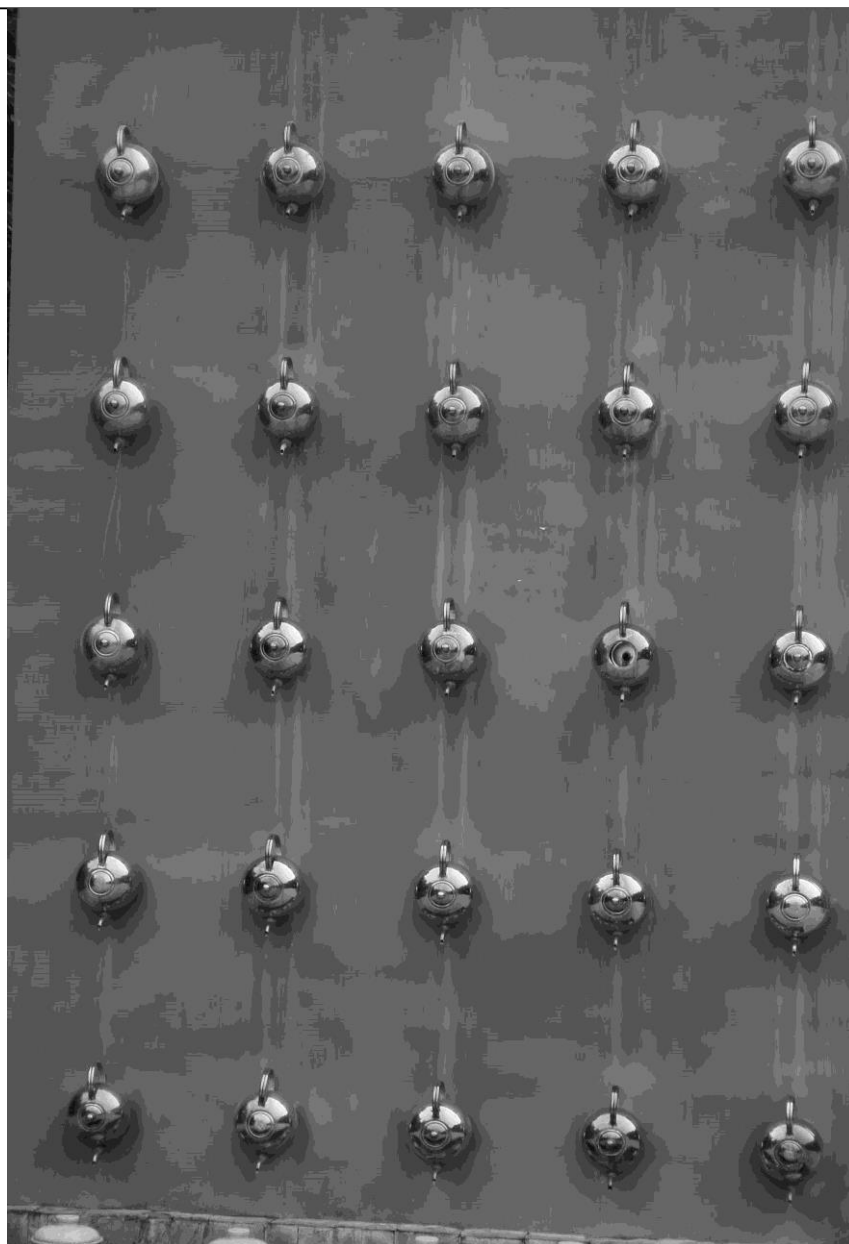

ISSN 2657-3318

MONITOR CHINY-BAŁKANY

MAJ 2019

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 16+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku. Monitor opracował mgr Przemysław Ciborek – młodszy analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHINY-BAŁKANY

MAJ 2019

1 maja: Serbian Railways Infrastructure oraz China Road and Bridge Corporation nawiązują umowę ramową. Wstępna umowa obejmuje współpracę dwóch podmiotów w kwestii utworzenia korytarza transportowego łączącego Serbię z Macedonią Północną. Modernizacja odcinka Belgrad-Nisz-Presevo o długości 286 kilometrów szacowana jest na 760 mln EUR.

4 maja: Aleksandar Vucić i Chen Bo wizytują Obrenovac. Serbski prezydent w asyście chińskiej ambasador wizytował niemal ukończony odcinek autostrady E763 Surcin-Obrenovac. Wykonawcą projektu jest chińskie China Road and Bridge Corporation (CRBC). Przy tej okazji, Vucić poinformował o rozszerzeniu współpracy z chińskimi wykonawcami, bowiem doszło już do podpisania umowy kredytowej z chińskim Exim Bankiem opiewającej na sumę ok. 450 mln EUR. Niniejsza linia kredytowa ma zostać skonsumowana na potrzeby konstrukcji połączenia autostradowego Preljina-Pozega (zob. kom).

5 maja: JCHX Mining otworzy kopalnię w Serbii. Chińska spółka podpisała umowę z serbską firmą górnictwem Rakita Exploration o wartości 33,5 mln EUR. Umowa obejmuje otwarcie kopalni złota i miedzi we wschodniej części kraju. Co ciekawe, nowo planowana kopalnia znajduje się niecałe 5 km od eksplorowanej już przez chińskie przedsiębiorstwo kopalni RTB Bor. Planowane rozpoczęcie inwestycji określone jest na początek lipca br., a pełnię możliwości produkcyjnych ma osiągnąć po dwóch latach prac, tj. w lipcu 2021 r.

5 maja: Wang Rong (LPKKCh Guangdong) z wizytą w Rumunii. Przewodniczący Ludowej Politycznej Konferencji Konsultatywnej Chin w prow. Guangdong m.in. podczas spotkania z przedstawicielami izby przemysłowo-handlowej rumuńskiej prowincji Prahova wymieniał poglądy dotyczące wzmocnienia lokalnego wymiaru współpracy dwustronnej. Obie strony mają również zwiększyć swe wysiłki w celu promocji i implementacji budowy parków przemysłowych. Jak wyraźnie zaznaczono, działania te mają w pełni wykorzystywać potencjał płynący ze współpracy w ramach inicjatyw Pasa i Szlaku oraz 17+1.

SERBIA ROZ- WIJA WSPÓŁ- PRACĘ Z HUA- WEI

Pomimo wielu kontrowersji związanych z chińską firmą telekomunikacyjną w ostatnich miesiącach, Serbia planuje nie tylko kontynuować, ale i rozwijać zakres współpracy z Huawei. Tak wynika z przekazu Tatjany Matić – sekretarz stanu w Ministerstwie Handlu, Turystyki i Telekomunikacji.

5-12 maja: Dyrektor Komitetu Roboczego ds. Budżetu Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych Shi Yaobin wizytuje Rumunię i Bułgarię. Celem wizyty przedstawiciela OZPL było pogłębienie i usprawnienie współpracy w zakresie finansów i budżetowania. Shi Yaobin wg danych Bloomberga związany jest z dwoma instytucjami finansującymi projekty infrastrukturalne na terenie EŚW, tj. Export-Import Bank of China oraz China Development Bank.

6 maja: chińska farma wiatrowa na Górze Možura rozpoczęła działalność. Inwestycja na czarnogórskim wybrzeżu o wartości 92 mln EUR i mocy 46 MW rozpoczęła się w listopadzie 2017 r. Podmiotem odpowiedzialnym za budowę było chińsko-czarnogórsko-maltańskie konsorcjum Malta Montenegro Wind Power JV. Farma w 2019 r. ma wyprodukować 110 GWh energii elektrycznej.

7 maja: chińskie firmy technologiczne zainteresowane współpracą z Serbią. Minister bez teki – Nenead Popović – podczas drugiej edycji szczytu Digital China w Fuzhou (prow. Fujian) spotkał się z kilkoma przedstawicielami chińskich firm telekomunikacyjnych, sztucznej inteligencji i robotyki. Według ministra, wszyscy rozmówcy wyrazili zainteresowanie podjęciem inwestycji po ukończeniu Parku Przemysłowego w Borča. W komunikacie prasowym Popović podkreślił, że Serbia jest europejskim krajem o największych chińskich inwestycjach i obecnie oczekuje inwestycji obejmujących wysokie technologie.

8 maja: China General Nuclear Power odnawia zainteresowanie inwestycją jądrową w Rumunii. Dyrektor CGN podpisał odpowiednie porozumienie z rumuńskim Nuclearelectrica w obecności wicepremiera Viorela Stefana oraz przedstawicieli ministerstwa energii. Przedmiotem potencjalnej inwestycji ponownie stały się reaktory Cernavoda 3 i 4 (zob. komentarz).

8 maja: Mihajlović i Chen wizytują obwodnicę Belgradu. Serbska wicepremier i minister infrastruktury oraz ambasador ChRL dokonały przeglądu prac na budowanej przez chińskie Power Construction Corporation of China obwodnicy miasta stołecznego. Oprócz realizowanych odcinków autostrad, Mihajlović poinformowała również o postępie negocjacyjnym w kwestii utworzenia połączenia kolejowego Belgrad-Budapeszt. Serbski resort infrastruktury podpisał już stosowną umowę na modernizację odcinka Nowy Sad-Subotica o wartości 1 mld EUR.

13 maja: Chiny i Rumunia z porozumieniem w branży tekstylnej. Delegacja China Textile Association po przedyskutowaniu możliwości współpracy z przedstawicielami Rumuńskiego Stowarzyszenia ds. Produktów Skórzanych i Tekstyliów, zdecydowała się na podjęcie dwustronnej współpracy. Rumuński przemysł tekstylny cierpi na brak surowców, wobec powyższego niniejsze porozumienie należy odczytywać w kontekście zwiększenia chińskiego eksportu materiałów tekstylnych do Rumunii.

14 maja: Propokis Pavlopoulos z oficjalną wizytą w Chinach. Grecki prezydent uczestniczył w Azjatyckim Dialogu Międzycywilizacyjnym. W swoim wystąpieniu w obecności m.in. przewodniczącego ChRL – Xi Jinpinga mówił o istocie cywilizacji greckiej opartej na wartościach demokratycznych (szerzej patrz D. Mierzejewski, Dialog Azjatycki w Pekinie). Pavlopoulos stwierdził również, iż Grecja może służyć jako most łączący Unię Europejską z Chinami. Grecki prezydent odbył również spotkania z Li Zhanshu (SK OZPL), oraz szefem chińskiej dyplomacji – Li Keqiangiem.

14 maja: przedstawiciel think-tanku China-CEEC nt. współpracy w ramach 17+1 w Atenach. Dyrektor biura badań nad regionem EŚW i badacz Instytutu Europy Wschodniej przy Chińskiej Akademii Nauk Społecznych Liu Zuokui udał się do Grecji na zaproszenie tamtejszej ambasady ChRL. W spotkaniu dotyczącym rozwoju wielostronnej współpracy w ramach formatu 17+1 uczestniczyło dwudziestu greckich przedstawicieli różnych resortów. Spotkanie miało za zadanie przybliżyć ramy instytucjonalne niniejszego formatu a także określić rolę i pozycję Grecji w regionie Półwyspu Bałkańskiego.

16 maja: Liting Universal z inwestycją na wschodzie Rumunii. Chiński producent urządzeń oświetleniowych zapowiedział inwestycję o wartości 17 mln EUR w mieście Braila. Planowane początkowe zatrudnienie ma wynosić 200 osób. Firma zrealizuje inwestycję poprzez rumuńską spółkę zależną Glorious Lightning SRL. Warto wspomnieć o pomocy rumuńskiego rządu dla chińskiego przedsiębiorstwa w 2017 r. Wsparcie polegało na przekazaniu 1,3 mln EUR na budowę fabryki na terenie byłego Centrum Handlowego Armonia.

17 maja: Park Nauki i Technologii Rolniczej Chiny-Rumunia oficjalnie zainaugurowany. Park został utworzony przy Uniwersytecie Nauk Rolniczych i Medycyny Weterynaryjnej w Bukareszcie. Ambasador ChRL w Rumunii – Jiang Yu – w swoim przemówieniu wezwała do przekształcenia parku w centrum innowacji współpracy rolnej. Obecnie w granicach niniejszego parku znajduje się fabryka LED a także energooszczędne szklarnie słoneczne.

17 maja: 7. Dialog Polityki Edukacyjnej Chiny-Europa Środkowo-Wschodnia oraz 6. Spotkanie Stowarzyszenia Uniwersytetów Chin i EŚW w Rumunii. W rumuńskiej Timisoarze odbył się szczyt edukacyjny w ramach współpracy w formacie 17+1. W spotkaniu wzięli udział ministrowie edukacji oraz przedstawiciele tychże jednostek z większości państw formatu współpracy 17+1. Wydarzeniem towarzyszącym było szóste spotkanie w ramach chińsko-europejskiego konsorcjum uniwersyteckiego w kontekście formatu 17+1.

20 maja: Wizyta ministra bezpieczeństwa publicznego ChRL w Serbii. Zhao Kezhi podczas wizyty w Belgradzie spotkał się m.in. z ministrem spraw wewnętrznych

Nebojsą Stefanoviciem, premier Aną Brnabić oraz prezydentem Aleksandarem Vučićem (szerzej patrz: [B. Kowalski, FocusOSA #93: Relacje Chiny-EŚW](#)).

22 maja: Serbia rozwija współpracę z Huawei. Pomimo wielu kontrowersji związanych ze współpracą z Huawei, Serbia planuje rozwijać współpracę z chińską firmą telekomunikacyjną. Tak wynika z przekazu Tatjany Matić – sekretarz stanu w Ministerstwie Handlu, Turystyki i Telekomunikacji. Firma od 2017 r. angażuje się m.in. w projekt inteligentnego nadzoru policyjnego dla serbskiego rządu.

24 maja: Zijin Mining Group zainwestuje 200 mln USD w RTB Bor. Minister energetyki Aleksandar Antić potwierdził, iż spółka w Bor osiąga bardzo dobre wyniki dzięki poważnym inwestycjom ZMG. Do końca 2019 r., chińska spółka ma zainwestować w Serbii do 200 mln USD. W celu usprawnienia możliwości produkcyjnych inwestycje mają sięgnąć poziomu 1,26 mld USD.

28 maja: Spotkanie Li Zhanshu – Veroljub Arsić w Pekinie. Rozmowa przewodniczącego SK OZPL z wiceprzewodniczącym serbskiego Zgromadzenia Narodowego dotyczyła zacieśniania stosunków dwustronnych. Li nazwał Serbię i Chiny szczerymi przyjaciółmi, wobec podniesienia dwustronnego kompleksowego partnerstwa strategicznego na nowy poziom. Li i Arsić wspólnie zgodzili się co do zacieśniania współpracy w obszarach obejmujących ustawodawstwo, egzekwowanie prawa i zarządzanie w celu wypracowania konsensusu w postępującej wymianie gospodarczej.

KOMENTARZ

Przy okazji wizytacji chińskiej inwestycji infrastrukturalnej w mieście Obrenovac, serbski prezydent wyraził opinię, iż działania podejmowane przez serbski rząd w kwestii współpracy z Chinami nie oddziałują negatywnie na dług publiczny państwa, podkreślając, iż Serbia dąży do prowadzenia odpowiedzialnej polityki i harmonii wydatków publicznych ze wzrostem gospodarczym. Odrzucił tym samym rozszczenia i uwagi innych państw w związku z nadużywaniem (w szczególności przez państwa Półwyspu Bałkańskiego) modelu kredytowania strategicznych inwestycji infrastrukturalnych u chińskich podmiotów finansowych. Vučić kategorycznie zapowiedział, iż Serbia sprzeciwia się protekcjonizmowi gospodarczemu lansowanemu przez Unię Europejską oraz Stany Zjednoczone, stwierdzając, iż: „będąc niewielkim państwem, Serbia nie będzie brać udziału w protekcjonistycznych działaniach i dlatego ich partnerzy z Chin mogą na nich liczyć...” po chwili dodając, iż „Serbia będzie kontynuować politykę zbliżania się do ostatecznego włączenia do UE, jednak z poszanowaniem dla jej żywotnych interesów, którymi są wspaniała przyjaźń z Chinami, Rosją i wieloma innymi państwami”. Dodatkowo, Vučić zaprosił kolejne chińskie podmioty

do podejmowania inwestycji w kraju. W swoim przemówieniu serbski prezydent zwrócił się również bezpośrednio do ambasadora ChRL Chen Bo, stwierdzając iż „ufa jej państwu i jego liderom i pokłada ogromne nadzieje we współpracy”.

Chęć przewodnictwa w inicjatywie 17+1 na Półwyspie Bałkańskim ze strony serbskiego rządu jest coraz bardziej widoczna. Znajduje to wyraz w słowach prezydenta, który otwarcie mówi, iż Serbia jest najbardziej wpływowym państwem regionu a otoczenie biznesowe dla chińskich przedsiębiorców jest wyjątkowo korzystne. Okolicznością skłaniającą Pekin do intensyfikacji kontaktów gospodarczo-politycznych z Belgradem jest naturalnie fakt braku przynależności Serbii do NATO czy UE a także konsekwentnie kontynuowana polityka wprowadzona przez Borisa Tadicia w 2009 r., mówiąca o czterech filarach dyplomacji, gdzie jednym z nich jest partnerstwo z Chinami. Spośród wszystkich państw Bałkanów Zachodnich jest to najdalej idąca deklaracja bliskiej współpracy z Chinami, której praktyczny wymiar ma wyraz w podejmowanych inwestycjach infrastrukturalnych. Nie można zapominać o „dodatkowym spoiwie” w stosunkach bilateralnych, którymi są roszczenia terytorialne wystosowywane na forach międzynarodowych dotyczących statusu Kosowa i Tajwanu.

Jedną z kluczowych informacji w kontekście stosunków Chin z państwami Półwyspu Bałkańskiego było zawarcie wstępnej umowy z 8 maja br., pomiędzy rumuńskim Nuclearelectrica a China General Nuclear (CGN). Nuclearelectrica w 80% należy do rumuńskiego rządu, natomiast większość z pozostałych 20% pakietu jest w rękach funduszu inwestycyjnego Fondul Proprietatea. Umowa dotyczy rozbudowy bloków nr 3 i 4 elektrowni jądrowej w mieście Cernavoda. Dokument został podpisany w obecności rumuńskiego wicepremiera Viorela Stefana, ministra energii Antona Anton, ambasadora ChRL w Rumunii Jiang Yu oraz doradcę ekonomicznego ChRL w Rumunii Guan Ganga. Elektrownia o tej samej nazwie znajduje się w Dobruży, w okręgu Konstanca niedaleko portu rzecznoego na Dunaju. Lokalizacja potencjalnej chińskiej inwestycji jest istotna, ponieważ Rumunia w obliczu obecności okrętów NATO w porcie w Konstancy, forsuje rozwój współpracy logistycznej z Chinami w oparciu o transport rzeczny na Dunaju. Z powyższego powodu potencjalna rozbudowa portu w Konstancy przez chińskich inwestorów została wstrzymana. Zwiększona obecność NATO w basenie Morza Czarnego związana jest z aneksją Krymu przez Federację Rosyjską.

W celu ułatwienia przeprowadzenia inwestycji oraz uniknięcia większych kontrowersji, zawarte porozumienie wzywa do utworzenia spółki joint venture. W ramach niniejszej spółki, CGN przypadnie 51% udziałów, natomiast Nuclearelectrica zajmie pozostałe 49%. Działanie to podyktowane jest wymaganiami proceduralnymi sankcjonowanymi przez Unię Europejską. Minister Energii Anton zapewnił, iż w trakcie dwóch pierwszych lat zdefiniowany zostanie konkretny model współpracy wraz z przygoto-

waniem projektu rozbudowy elektrowni jądrowej. Dyrektor generalny CGN Bian Shuming podkreślił, iż strona chińska jest w pełni zaangażowana w ścisłą współpracę z rumuńskim partnerem wraz z poszanowaniem standardów i ustalonych faz projektu.

Pośpiech w działaniach strony chińskiej i rumuńskiej jest spowodowany nadchodzącymi zmianami w przepisach dot. środowiska naturalnego. W związku z powyższym, kilka z elektrowni bazujących na spalaniu węgla i niespełniających unijnych wymogów zostanie zamkniętych. Elektrownia jądrowa Cernavoda ma pełnić zatem rolę zabezpieczenia energetycznego państwa w obliczu wprowadzenia niniejszych przepisów w życie. Przedstawiciele opozycyjnej Partii Narodowo-Liberalnej zgłaszają wiele zastrzeżeń wobec zapisów kontraktu z chińskim przedsiębiorstwem. Przede wszystkim chodzi o wybór partnera – CGN, które zostało oskarżone o szpiegostwo w USA. Ponadto, nadal nie wiadomo, czy zaproponowane partnerstwo oznacza wyłączność dla strony chińskiej na eksploatację i zarządzanie projektem a także na jakich warunkach strona rumuńska mogłaby wypowiedzieć umowę.

Dodatkowe komplikacje w najnowszych porozumieniach energetycznych wprowadza fakt skazania za korupcję Liviu Dragnea przez Rumuński Sąd Najwyższy. Dragnea nazywany jest najbardziej wpływowym politykiem w Rumunii, pełniąc dotychczas pełnię *de facto* lidera rządzącej Partii Socjaldemokratycznej. Doprowadzenie wpływowego polityka do więzienia może mieć znaczący wpływ na postępek w pracach nad wdrożeniem projektu Cernavoda 3 i 4. Ponadto, w kuluarach mówi się również o przywróceniu projektu elektrociepłowni węglowej Rovinari przez China Huadian Engineering, które zostało wybrane do przeprowadzenia inwestycji po przetargu przeprowadzonym w marcu 2012 roku.

Stabilność polityczna a także toczące się sprawy antykorupcyjne wobec najwyższej postawionych polityków w kraju negatywnie wpływają na stosunki bilateralne pomiędzy Chinami a Rumunią. Czy wyrok więzienia dla Liviu Dragnea zablokuje inwestycje energetyczne ChRL w Rumunii? Na potencjalnym fiasku inwestycji w Cernavoda może skorzystać Bułgaria, gdzie chińskie przedsiębiorstwa zgłaszają coraz większe zainteresowanie projektem energetycznym w Belene lub pozostałe państwa regionu.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

